

آسیب شناسی بخشی از بدنه بافت گلین یزد (با رویکرد تحلیلی به مقوله زلزله) سعیده حسینی زاده مهرجردی¹، سیدعلی میرنژاد²

1- مربی، گروه هنر و معماری، دانشگاه پیام نور جمهوری اسلامی
ایران، archisad@pnu.ac.ir

2- دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری، گروه جغرافیا، دانشگاه
پیام نور جمهوری اسلامی ایران، mirsa.2010@gmail.com

چکیده

یکی از مسائلی که امروزه توجه برنامه ریزان شهری را به خود جلب کرده، فرسودگی و از رونق افتادن هسته اولیه و بخش قدیمی شهرها است. مشکل اساسی در این زمینه زمانی به اوج خود می رسد که این بخشها در برابر بحران حاصل از حوادث طبیعی همچون زلزله قرار گیرند. در این راستا اولین گام، شناسایی میزان آسیب پذیری عناصر و اجزای فضاهای شهری و ارزیابی آنها براساس مدل های مناسب در جهت تشخیص مناطق و بافت های آسیب پذیر شهری برای کاهش اثرات زلزله است. مطالعات آسیب شناسی بدنه کالبدی بافت های قدیمی و فرسوده یکی از مراحل مهم برنامه ریزی شهری است که به طور سیستماتیک به بررسی و تحلیل آسیب های کالبدی - فیزیکی، در شهر می پردازد. بافت تاریخی شهر یزد که قدمت بخشی از آن به قبل از قرن چهارم ه. ق می رسد از آسیب های جدی فیزیکی رنج می برد که عدم توجه به آنها در صورت بروز حوادثی چون زلزله مشکلات عدیده ای را به دنبال خواهد داشت. در این تحقیق که از نوع توصیفی - تحلیلی و شیوه گردآوری اطلاعات و شناخت منطقه از نوع کتابخانه ای و میدانی است حدود 45 گذر تاریخی یزد مورد بررسی و آسیب های کالبدی بدنه های آن مورد ارزیابی و سنجش قرار گرفت. نتایج نشان می دهد عدم رسیدگی به موقع به ساختار کالبدی شهر یزد بخصوص گذرها، به دلیل فرسودگی زیاد و برخی توسعه ها و مرمت های غیراصولی و عدم حفاظت سازی مناسب، در صورت بروز زلزله در شهر یزد که آنها در پهنه بندی لرزه ای نسبتاً بالا و متوسط قرار داده اند، خسارهای جانی و مالی بسیار را به دنبال خواهد داشت.

واژه های کلیدی: آسیب شناسی کالبدی، زلزله، بافت گلین یزد، بافت فرسوده، آسیب های طبیعی، آسیب های انسانی

1- مقدمه

زلزله یکی از پدیده های طبیعی عصر حاضر است که در مدتی بسیار کوتاه و با تهدید جان انسانها و سکونتگاه های بشری، می تواند خسارات زیادی بر جای گذارد. پایداری و ایمنی در مقابل این پدیده ها همیشه یکی از نگرانی های بشر بوده است. این واقعیه به عنوان پدیده ای تکرارپذیر در طول تاریخ، به خودی خود نتایج نامطلوبی در پی ندارد؛ آنچه از این پدیده یک فاجعه می سازد، عدم برنامه ریزی برای کاهش اثرات و آمادگی جهت مقابله با عواقب آن است. با وقوع هر زلزله ای، میلیاردها دلار خسارت به شهرها وارد شده و جان هزاران نفر در معرض تهدید قرار گرفته است. همچنین تخریب بافت، تأخیر در تخلیه جمعیت ساکن، مسدود شدن شبکه های ارتباطی و در نتیجه عدم امداد رسانی به موقع، افزایش خسارات و زنده به گور شدن هزاران نفر از دیگر عواقب آن است [1].

در اکثر شهرها بخصوص شهرهای تاریخی با ورود ماشین و توسعه راه ها، ساختار ارگانیک شهرها دستخوش تغییرات اساسی شد و شالوده آنها تغییر نمود، سازمان محلات از هم پاشید و هیچ تدبیر و اقدام ویژه ای برای تطابق این اقدامات با ماهیت این بافت ها به عمل نیامد. لذا در تحولات جدید شهرنشینی که در جهان و ایران رخ داد، مسائل و مشکلات خاصی بروز نمود. از